

Nr 250.

Af herr **Lindhagen**, om anslag till inköp af skogbärande eller till skogsbörd duglig mark.

Skogskommittén framhöll i sitt år 1899 afgifna betänkande, att man ej kan vänta några tillfredsställande resultat af den privata skogshushållningen, hvaremot staten enligt alla länders erfarenhet vore den yppersta skogsägaren. Fortsatt inköp af skogsmark i så stor utsträckning, som vore förenlig med försiktig statshushållning, ansåg kommittén därför i främsta rummet vara, hvad från det allmännas sida borde göras för främjande af landets skogshushållning.

Staten uppköper också sedan många år tillbaka årligen åtskillig skogsmark för att däraf bilda kronoparker. Hufvudsyftet därmed torde hitintills mindre afsett att bringa missvärdad mark i kultur utan mer att tillgodose det obestriddiga gagnet af statsskogar i allmänhet.

I nuvarande för skogens framtid i vårt land så brydsamma tider bör staten dessutom ha en särskild förpliktelse att omedelbart med sina större resurser verka för att ödemarkerna blifva fruktbringande. I all synnerhet gäller detta alla de stora, af ålder kala markerna, som finnas på så många ställen.

En tredje anledning till skogsköp har staten i det fall, då genom inköp af hemman, tillhöriga bolag eller enskilda skogsspekulanter, kan uträttas något för att hemmanen skola tjäna sina ursprungliga ändamål att vara ett direkt stöd för befolkningen. Detta förhållande gäller i synnerhet i Norrland men äfven på många andra orter. Särskildt vore det på sin plats, att kronan trädde emellan, då sådana skogshemman i bolags ägo utbjudas till försäljning.

En fjärde anledning till statsköp af skogsmark ligger i förpliktelsen för staten att hjälpa bönder i norra delarne af riket med kostnaderna för skiften af de stora marker, de fått af kronan. Norrlandskommittén föreslog lån för ändamålet. Nästan ännu bättre är att, såsom ibland också begäres, staten köper igen en del af skogsmarken. Stora delar af exempelvis Härjedalen ha frångått bönderna och tillfallit bolagen, därför att staten här ej haft någon omtanke.

Inköp af skogsmark för ofvannämnda olika ändamål, af hvilka de tre sista äfven främja den första, kosta dock penningar. För detta syfte har alltifrån 1874 varit anvisad köpeskillingen för försålda mindre kronodomäner. Det högsta beloppet af dylika köpeskillingar inflöt år 1899 med 1,256,147 kronor, och intet annat år ha medlen uppgått till en miljon. År 1906 utgjorde de 629,111 kronor. Detta är ju alldeles för obetydliga belopp, om man skall i god tid vinna något afsevärdt för landet i ett så omfattande ändamål; en mängd fördelaktiga anbud på lämpliga inköp af skogsmark får också domänstyrelsen afvisa i brist på medel. För hvarterdera af åren 1899, 1900 och 1901 anvisades också extra anslag å 1,500,000 kronor för inköp af skogbärande eller skogsbördig mark. I anledning af att anslaget sedan indrogs, yttrade jordbruksministern, att »det varit ytterst motvilligt, som han af hänsyn till de stora kraf, som för andra ändamål för närvarande ställas på statskassan», sett sig nödsakad afstå från att påyrka förnyelse af anslaget. Enligt en uträkning, gjord för några år sedan af jägmästaren C. A. Hallgren, skulle med bibehållande af de nuvarande anslagsbeloppen det åtgå 556 år, innan vi finge blott så stort procenttal statsskogar, som då fanns i Tyskland, där procenten var 32,7.

Utom penningar behöfs för affärer också enkla former. I detta senare afseende är kronan som bekant efterblifven. Något inrop på auktion lär icke kunna anordnas, och i öfrigt tar det så många omgångar, innan en inledd affär kan afslutas, att det ofta blir svårt både att få en god affär på hand och att kunna få behålla den till afgörandet. Ett exempel på hvad kronan härigenom kan gå förlustig anfördes i en motion år 1903 om uthålligt skogsbruk på större privat-skogar.

Just den omständigheten, att krafven på statskassan alltmera hopa sig, utgör en uppfordran för staten att särskildt lägga sig vinn om dylika utgifter. De äro nämligen ägnade att för framtiden tillföra statsverket mångdubbelt större inkomster. Utsikten att af skogsdomäner kunna påräkna en stor och växande inkomst är en synnerlig styrka för budgeten. I ett skogsland som Sverige, hvars ekonomiska framtid

till så stor del hvilat på skogarne, borde det vara en gifven sak att i staten bland ordinarie utgifter alltid återfinna en afsevärd post af ifrågasatt slag. Att förmena sig ej hafva råd till dylika utgifter är detsamma som en förklaring, att svenska statsverket ej har råd att skaffa sig varaktiga inkomster.

Årsvinsten af försålda kronodomäner är som sagdt för obetydlig för ändamålet, och en gång utsinar den källan alldeles. Det är fara värdt, att om den ifrågasatta utgiftsposten ej beredes en varaktig plats i tid, kommer kanske aldrig att finnas något utrymme för densamma inom budgeten. Dessutom är det dålig statsekonomi att söka anskaffa erforderliga medel till skogsköp genom realisationer, på sätt som sker, af kronans jordbruksdomäner. Hufvudsaken blir då att däraf erhålla så stora köpeskillingar som möjligt. Ingen omtanke ägnas åt, att jordbruket kommer på rätt sätt i de rätta händerna och att åtföljande skog förblir sparad åtminstone till jordbrukets husbehof.

Slutligen är det af vikt, att vederbörande hafva någorlunda ordentligt med medel att röra sig med, om man vill göra fördelaktiga skogsaffärer. Staten kan ej räkna på att en enskild persons anbud skall stå sig i långa tider, till dess man hunnit göra besparingar i anslaget eller få nya anslag beviljade.

Af väsentligen dessa skäl yrkades i en motion vid 1907 års riksdag, att ett anslag å 1,500,000 kronor måtte för året anvisas för inköp af skogbärande eller till skogsbörd duglig mark, och beviljade Riksdagen 500,000 kronor för ändamålet.

Enahanda yrkande upprepades vid 1908 års riksdag och tillstyrkte statsutskottet äfven då ett anslag af 500,000 kronor, men vid sakens behandling i Första kammaren inlade finansministern märkligt nog en nitisk protest emot utskottets hemställan. I anledning däraf återremitterades ärendet till utskottet, som tog sådant intryck af finansministerns betänkligheter, att det icke vidare hittade några tillgångar för ändamålet. Det nya utlåtandet blef därför afstyrkande, och detta bifölls slutligen af Riksdagen.

I en framställning den 31 oktober 1908 till Kungl. Maj:t framhöll därefter domänstyrelsen det trängande behofvet af särskildt anslag till statsinköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark. Det upplystes, att därtill då fanns disponibla nära 900,000 kronor, under det att till inköp voro hembjudna närmare 25,000 hektar, belägna inom aderton särskilda län, för en fordrad köpeskillning af omkring 4,000,000 kronor. Dessutom hade enskilda skogsägare munt-

ligen förklarar sig önska hembjuda kronan till inköp skogsegendomar för sammanlagdt flera miljoner kronor, hvilka anbud styrelsen dock för det dåvarande ej ansett sig kunna mottaga. Det vore ock till synnerlig fördel för staten, sade styrelsen, att kunna antaga flertalet af de förstnämnda markanbudena. Tidpunkten vore för öfrigt gynnsam för kronan att för rimligt pris inköpa skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark. Med hänsyn till den alltför hänsynslösa afverkning eller skogsköfning, som alltjämt försiggår å många enskildes skogar, måste ur allmän synpunkt också anses vara synnerligen lyckligt och önskvärdt, att afsevärda, öfver hela landet fördelade områden bringas under statens ägo och alltså äfven under rationellt och uthålligt skogsbruk. Styrelsen hemställde därför, att anslag å en miljon kronor må beredas till markinköp, äfvensom att köpeskillingarne för försälda kronoegendomar måtte jämväl få fortfarande användas därtill.

Denna framställning föranledde emellertid ingen framställning från regeringen till 1909 års riksdag, vid hvilken därför i stället ånyo motionsvis yrkades, att för ändamålet måtte anvisas dels på ordinarie stat 500,000 kronor och dels af lånemedel 2,500,000 kronor. Statsutskottet tillstyrkte ett anslag af 1,000,000 kronor att utgå från riksgäldskontoret, men denna hemställan afslogs vid gemensam votering.

Af alla ofvan framförda grunder synes det mig för det första vara en principsak för vårt skogsland, att i riksstatens ordinarie utgiftsstat alltid bör finnas ett anslag för ifrågasvarande ändamål.

Men dessutom måste ifrågasättas, om ej just inköp af skogsmark särskildt under nuvarande af domänstyrelsen framhållna förhållanden rätteligen och lämpligen böra till sin hufvudsakliga del kunna i brist på andra tillgångar bestridas af lånemedel, och detta med minst lika mycket fog, som dylika medel användas till inköp af vattenfall, malmberg (Svappavaara) och kanalanläggningar (Trollhättan) samt till järnvägsbyggnader, telefonanläggningar o. s. v. Ändamålet är nämligen i högsta grad produktivt för staten. Det skapar nya värden genom varaktig skogsvård och det allmänna en stadig inkomst, som säkerligen skall alltjämt tillväxa i följd af skogsprodukternas stigande framtidsvärden. Beloppet torde lämpligen kunna anpassas väsentligen med ledning af domänstyrelsens ofvannämnda uppgifter.

Det torde emellertid böra betonas, att staten ej får betala hvad som helst som fordras i köpeskillning utan bör inlåta sig på skogsaffärer företrädesvis när prisen kunna sägas vara billiga. Och vidare får icke ifrågakomma att, såsom ibland sker staten, innan det sista

ordet ännu är sagdt, för höga pris återköper rekognitionsskogar, som den låtit gå sig ur händerna för en spottstyfver.

På grund af hvad sålunda anförts och då behof af medel för inköp af skogsmark fortfarande förefinnes, hemställes,

att Riksdagen ville för inköp af skogbärande eller till skogsbörd duglig mark anvisa dels på ordinarie stat 1,500,000 kronor och dels af lånemedel 1,500,000 kronor.

Stockholm den 27 januari 1911.

Carl Lindhagen.

Nr 251.

Af herr **Lindhagen m. fl.**, om *skrifvelse till Kungl. Maj:t angående särskild taxering af jordvärdet i landet.*

Samhällets rätt och plikt att af de s. k. samhälliga jordvärderna allt efter jordens läge, areal och naturliga beskaffenhet upptaga en jordvärdeafgift har på senare tid alltmera kommit under debatt. Frågan var före äfven vid 1907 års riksdag i form af framställningar dels om undersökning af detta skattesystem och framläggande af de förslag, som befunnos vara af sakens natur och våra förhållanden påkallade; dels om utredningar rörande en mera begränsad del af frågan eller den s. k. jordvärdestegringskatten. Saken föll emellertid vid Riksdagen.

Sedermera ha utredningar i ämnet ägt rum på regeringens föranstaltande och i trontalet till denna Riksdag förebådas att ett förslag, såsom det synes, om värdestegringskatt möjligen skall hinna framläggas för innevarande Riksdag.